

Aladut

– HasanYAYLACI · 18 Ocak 2011

ALADUT

Ali Çavuş, köyün bilge kişilerinden biriydi. Yaşı yetmişlerdeydi ama saçında, sakalında henüz yarı yarıya bir beyazlık vardı. O “irsi” diyordu bu duruma. “Babamın saçı, sakalı da geç ağarmış.” Kıvırcık sert saçları dökülmemiş fakat yüzündeki çizgilerin derinliği ve sıklığı hayatının kolay geçmediğinin beden diliyle anlatımı gibiydi sanki. Ana dişleri hiç kalmamıştı. Bu yüzden takma diş kullanırdı. Zayıf ve orta boyluydu. Asık suratlı halini nadir görülebilirdi onu tanıyanlar. Tebessüm ona çok yakıştırdı. Sırtı hafif kamburlaşmıştı. Kemik erimesi başlangıcı teşhisi konmuştu. Rahatsızlığı yürüyüşünde bir aksaklığa yol açmamıştı. İhtiyaç duymamasına rağmen bastonunu yanından eksik etmezdi. Baston onun için; bazen bir yeri göstereceğinde işaret, bazen şaka, yorulduğunda da dinlenme aracıydı.

Hemen hemen tüm hayatı doğup büyüdüğü köyünde geçmişti. Arada bir yağhane işçiliği için İzmir’e ve resmi işler için de ilçesi Seydişehir’e gider, bunun dışında tüm zamanını köyünde geçirirdi. Çalışmayı pek sevmezdi ama çok zekiydi. İlkokulu köyde okumuştur. Duyduklarını, gördüklerini hiç unutmaması onun iyi bir zekâyâ ve hafızaya sahip olduğunun en önemli göstergesiydi. Elli yıl önce yaşanan bir olayı tarihiyle, kişilerle ve oluş şekliyle bir bir anlatabilirdi. Tanrı vergisi bir yetenektir bu.

Askerliğini çavuş olarak yapan nadir köy erkeklerinden biri oluşu ve yaşına göre her zaman oturaklı bir kişiliğinin olması; köylünün ona ‘Ali Çavuş’ lakabını takmasına yol açtı.

Dört oğlu iki kızı vardı Ali Çavuş’un. İlk eşi Şerife Hanım ona iki erkek çocuk verdikten sonra ince hastalığa yakalanarak vefat etmiş, bu yüzden ikinci evliliği yapmak zorunda kalmıştı. Evlatlarının hepsi evlenmiş, çoluk çocuğa karışmışlardı. On üç tane torunu vardı. Ali Çavuş; ömrünün son demlerini torunlarıyla geçiriyor, yaşadığı hayat tecrübesinden faydalanmaları için anılarını bir bir onlarla paylaşıyordu.

Hüseyin, Ali Çavuş’un ikinci eşinden olan oğlu Mehmet’in en büyük çocuğuydu ve ilköğretim son sınıfta okuyordu. Torunları arasında dedesinin hikâyelerini, anılarını dinlemeyi en çok o severdi. Hüseyin, okul dışındaki boş zamanlarını yaşlılarıyla oyun oynamaya ayırmaz, soluğu dedesinin yanında alarak, onu dinlemeye can atardı.

–Dede, bugün nereye gidiyoruz, hangi hikâyeyi anlatacaksın, hangi anın gözünde canlanacak? diye her defasında sorar, merakını gidermeye çalışırdı. O da dedesi gibi oturaklı bir kişiliğe sahip olacağı benziyordu. Yaşına göre daha olgun tavırlar sergiliyordu. Ağırbaşlılığı, hoşgörülü oluşu ve bedenlen de gelişmiş olması onu yaşının üstünde gösteriyordu. Aynı sınıftaki arkadaşı Meryem’i dikkatle izliyor, onun çok güzel bir kız olduğunu düşünüyordu. Bazen bu düşüncelerle dalar giderdi. Bir gün dedesiyle sohbetinde Meryem’in adını ağzından kaçırınca; dede o dalıp gitmelere bir anlam verdi. Hüseyin’de kavak yelleri hafiften hafife esmeye başlamıştı anlaşılır.

Ali Çavuş için cumanın ayrı bir yeri vardı günler arasında. Her günkü gibi o gün sabah namazını kılar ama diğer günlerin aksine tekrar yatmazdı. O gün en güzel elbiselerini giyer, bir düğün veya bayram

günü gibi süslenir, güzel kokular sürerek kendini cumaya hazırlardı. Kur'an okur, dua eder, abdest tazeler ve köyü dolaşarak gördüğü küçük büyük herkesin hatırını sorardı. Cuma: Arapçada "Cem olma, toplanma" demektir. O vakit köyün tüm erkekleri aşağı camiye toplanır, sohbet edilir, dertleşilir, şakalaşılır; bir haftanın hasreti böyle giderilirdi. Ondan çok severdi cumayı. Ali Çavuş'un en mutlu olduğu gündü cuma günü. Bir de insanları çok severdi. O büyük âşık ne güzel söylemiş derdi Yunus için: "Yaratılanı severim, Yaradan'dan ötürü." "Bizim haddimize mi düşmüş O Hak Aşığı'nın sözüne itibar etmemek. Hem bu iş bir emek istemiyor, bunun için para harcamıyorsun. Yapacağın tek şey karşılık beklemeden tüm yaratılanı sevmek" derdi.

Günler günleri kovalıyor, güzün sarısı yerini kışın beyazına, kışın beyazı doğurgan bir ana gibi yerini rengârenk bahara bırakıyordu. Bahar köyde her şeye canlılık getirmişti. İnsanlar, hayvanlar, bitkiler, böcekler; hayata, canlılığa dair ne varsa hepsi harıl harıl çalışıyor, yaza hazırlanıyorlardı. Yaz da kış gibiydi. Kış nasıl beyazın altında yeni bir dünya hazırlıyorsa; yaz da baharda yapılan çalışmaların semeresini sunmak için gecesini gündüzüne katardı. Belki bu canhıraş uğraşı yüzünden yaz geceleri çok kısa sürer, güneşi görmek için bütün canlılar sabahı sabırsızlıkla beklerlerdi. 'İşte bundandır yaz gecelerinin kısalığı' diye düşünürdü Ali Çavuş. Bunları düşündükçe derin ve sık çizgili yüzünde bir tebessüm belirir ve bu düşünceyi şu cümle ile seslendirirdi:

– Ne büyüsun Ya Rabbi...

Hüseyin okula gittiği için Cuma namazına gidemez ama tatilde de hiç kaçırmazdı. Dedesinin izlerini takip ediyordu sanki. Ali Çavuş torununu düşündü; "Aynı ben" dedi.

– Aynı ben kerata! Ben de daha ilkokulda Şerife'ye göz koymuştum. Allah da nasip etti evlendik onunla. "Hüseyin de Meryem ile evlenecek miydi, O günleri görebilecek miydi," çok istiyordu ama hayli yaşlı hissediyordu kendisini.

– Ya nasip, dedi içinden.

Ali Çavuş bunları düşünürken;

– Dede, dede! Ben geldim. Haydi, bana bir şeyler anlat; bugün nereye gidiyoruz, hangi hatıranı anlatacaksın bana?

Ali Çavuş; önce torununun sesini işitti, sonra soluk soluğa yanında bitiverişini gördü. Koca ihtiyar o gün torununa anlatacağı hikâyeyi çoktan seçmişti bile.

– Gel, dedi Hüseyin'e elini uzatarak.

Biraz yürüdüler. Köyün en yüksek tepesine çıkıp oturdular. Hüseyin, Ali Çavuş'un bugün köy dışından bir hikâye anlatacağını hemen anlamıştı. Çünkü ne zaman oraya gitseler hep öyle olurdu. O gün de öyle oldu. Ali Çavuş çok nadir gittiği Konya'dan bir hikâye seçmişti Hüseyin'e. İlk dinlediğinde onu da çok etkileyen "Dut" hikâyesini anlatacaktı torununa.

"Dutu bilirsin" dedi Ali Çavuş. "Beyazı baldan tatlıdır, karası ise insanın hararetini alıverir o kavurucu sıcaklarda." Ve devam etti:

– Konya'nın kenar mahalleleri bir zamanlar genellikle bahçivancılıktan hayatını kazanan ailelerin tercih ettikleri yerlerdi. Dolayısıyla daha çok ağaç vardı, şehir merkezine göre daha yeşildi.

Dede bu bilgileri verdikten sonra anlatmaya başladı:

– Bu kenar mahallelerin birinde iki yanı dut ağaçlarınca çevrelenmiş toprak bir yol varmış. Bu

yolda ak ve karadutlardan oluşan o kadar çok ağaç varmış ki bu ağaçlar zamanla büyüüp yukarda dalları birbirine ulaşmış. Yolda giden bir kişi başını kaldırıp gökyüzüne baksa ancak yaprak kıvılcıklarından gökyüzünü görür, güneş adeta yoldaki insana yapraklar arasından göz kırparmış.

İşte bu yolda akdutlarla karadutlar yan yana yaşarlar, birbirlerine her türlü yardımı yaparlar, sevgi ve saygıyla günlerini geçirirlermiş. Birine bir zarar gelse hep beraber üzülür, yeni bir fidan filizlendiğinde ise akıyla karasıyla hep beraber sevinirlermiş. Birbirleriyle her türlü alışverişi yaparlar, ortaklık kurarlar ama bir şeye çok dikkat ederlermiş. Birbirlerinden hiç kız alış veriş yapmazlarmış. İki tarafın bilgeleri yıllar önce soylarının yozlaşmaması için böyle bir karar almışlar. O günden sonra bütün dut ailesi bu düşünceye saygı duyarak kararı uygulamış. Kavli bilen arılar, rüzgâr ve döllenmeyi sağlayan başka ne varsa; akdut ile karadut tozlarının birleşmelerini önlemek için olağanüstü çaba gösterirlermiş. Yıllar böyle gelip geçerken senenin birinde ayrı renk komşu iki genç dut arasında gizliden gizliye bir aşk başlamış. Birbirlerine bakmaktan usanmaz, konuşmaktan bıkmaz olmuşlar. Annelerinden, babalarından duyduklarıyla böyle bir aşkta kavuşmanın imkânsızlığını biliyorlarmış. Ama gönülleri ferman dinlememiş. İki genç arasındaki aşk günden güne büyümüş. O kadar büyümüş ki artık sevdalarını gizleyemez hale gelmişler. Karşılıklı nazar etmeler genç âşıkları ele vermiş. Dut ailesini bir telaş sarmış, akdutlar akdut genç kıızı; karadutlar da karadut genci ablukaya almışlar. Bir daha anlatmışlar töreyi ve kavuşmanın imkânsızlığını. Bu aşkın sonunda tüm ailenin ataların lanetine uğrayacağını ve asla buna izin verilmeyeceğini tekrar tekrar söylemişler. Gençler de bunun farkındaymış ama ata dutlar gelsinler de gençlerin gönüllerine söz geçirsinlermiş. Hiç bir şey bu aşka mani olamamış. Söylemişler olmamış, sövmüşler olmamış, dövmüşler olmamış.

Olmamış... Olmamış... Hâsılı olmamış.

Fakat dut ailesi ümidini yitirmemiş. Çünkü sevmek tek başına yetmiyormuş. Doğanın da genç âşıklara yardım etmesi gerekiyormuş. Rüzgârın, arıların ve tozlaşmayı sağlayan diğer tüm varlıkların dutlar arasındaki ata kavline sıkı sıkıya bağlı olduklarını hatırlamaları ile ailenin yüreğine su serpilmiş, rahatlamışlar.

Gençlerin aşkı o kadar alevlenmiş ki bu alevin harareti yapraklarını sarartıyor, solduruyor sonra da kurutuyormuş. Sararıp solmaya başlamışlar sevdalarından. Dut ailesi ve çevre canlılar bu duruma çok üzölmeye başlamışlar ama elden bir şey gelmiyormuş. Toprak besinlerin çoğunu daha iyi beslenerek hastalıktan kurtulmaları için onların köküne getiriyor, bulutlar ise yaprakları güneşten zarar görmesin diye yakıcı sıcaklarda gölge oluyolarmış genç dutlara. Ama hiç faydası olmamış tüm bu uğraşların. Doğa çaresiz kalmış.

Derken bir bal arısı dayanamamış gençlerin göz göre ölüme gitmelerine. “Bir defa yasağı delsek ne çıkar, aksi halde iki genç hayatlarının baharında ölüp gidecekler. Kim razı olabilir gençlerin ölümüne” diye düşünmüş ve onlara yardım etmeye karar vermiş. Kanatlanmış. Bir genç kıza bir oğlana, bir genç kıza bir oğlana. Ondan ona defalarca uçmuş. Tozlarını buluşturmuş gençlerin. Tabi bu ihlal hemen fark edilmiş dut ailesince. Bir uğultu çökmüş yola. Dutlar bir o yana bir bu yana sallanıp “Vah! Başımıza gelenler” diye uğultuyla dövünüyorlarmış. Rüzgâr esmek istemiş arıyı engellemek için ama esememiş. Her şey, yaşama dair ne varsa donakalmış iki gençle bal arısı dışında. Vuslat gerçekleşmiş, tohumlar buluşmuş. Buluşmuş da sonrasında hiç rahat yüzü görmemiş asi âşıklar. Dut ailesince dışlanmışlar. Üzerlerine çullanmışlar.

Adeta kökleri, dalları sıkıştırılmış gençlerin. Akla gelebilecek her türlü baskı yapılmış. Onlar ise var güçleriyle doğacak yavruları için her türlü engele göğüs germeye çalışmışlar. Çevrede ise bir dedikodu kulaktan kulağa fısıldanmaya ve hızla yayılmaya başlamış; “kırıkdölü” geliyor diye!

İki genç, doğacak çocuklarına ‘kırıkdölü’ denilmesine çok içerlemişler. Kavuşmalarının ardından canlanmaya başlayan yaprakları bu yakıştırmanın üzüntüsüyle tekrar sararmaya solmaya başlamış. Kökleri abluka altında olduğundan tam beslenemiyorlar, bulut ise dut ailesi ile ters düşmemek için gölge olamıyormuş gençlere. Derken döllü meyveler birer ikişer dökülmeye başlamış. Ta ki bir tane kalana kadar hepsi olgunlaşmadan, tohuma kalkmadan telef olup gitmiş yavrucaklar. Genç âşıklar geriye kalan o tek yavruya sıkı sıkıya sarılarak korumaya almışlar ve dua etmeye başlamışlar: “Ya Rabbi ne olur doğacak çocuğumuza yaşama şansı ver. O bizim aşkıımızın biricik ürünü, tek meyvesi. Varsın çok uzaklara gitsin ama yeterki yaşasın” diye. Her gün, her saat, her dakika bu dua dillerinden düşmüyormuş.

Alakarga, yıllardır orada yaşayan kuşlardan birisiymiş. Sesi yüzünden pek sevilmezmiş. Konduğu ağaçlar dallarını sallar, adeta onun gitmesini istermiş. Gerçi Alakarga’nın kimseye bir kötülüğü dokunmamış ve çok da iyi kalpli bir kuşmuş ama bet sesi yüzünden hiçbir ağaç onun kendi dallarına konmasını istemiyormuş. Tanrı vergisi olan bu sesi değiştirmek veya düzeltmek elbette elinde olan bir şey değilmiş. Alakarga ise kendisine yapılan bu hareketlere hiç darılmaz, dahası burayı sevdiği için göç etmeyi de aklından bile geçirmezmiş. Ayrıca dutların meyveleri de çok lezzetliymiş.

Hayat, böyle sürüp gidiyormuş ki; tıpkı bal arısı gibi iyi kalpli Alakarga da gençlerin acıklı hallerini görmezden gelememiş. O tek yavru olgun bir tohum haline geldiği gün; almış akdutla, karadutun yavrusunu o çevreye yakın bir yere, bir su kanalının yanına bırakmış. Yavruya zarar gelmesin diye üstünü gazellerle örtmüş. Nöbet tutarcasına gökyüzünde daireler çizerek üzerinde uçmuş. Arada bir yere inerek yavruyu kontrol ediyormuş.

Akdut ile Karadut, yavrularının güvende olduğunu Alakarga’nın o bet sesinin verdiği haberlerden anlıyor ve mutlu oluyorlarmış. Duaları kabul olmuş. Ama hem sevda ateşi, hemde kırıkdölü yakıştırması onları çok hırpaladığından dalları kurumaya, gövdelerinin içi boşalmaya başlamış. Kanseri illeti tüm bedenlerini sarmış.

Dut ailesi de çocuğun güvenli bir yerde olduğunu biliyormuş Alakarga’dan duyduklarıyla. Hiç olmazsa onlardan biraz uzakta olması ve kışın tüm olumsuz şartlarına bir başına dayanmasının imkânsızlığı onları teselli ediyormuş. Bahara çıkamaz diyorlarmış. Ama bir yandan da genç dutlara üzülyüyorlarmış. Yaşananlar bir gençlik hatasıymış ve bu hata bilerek işlenmiş. Büyükler çok söylemişler fakat sözlerini dinletememişler. Bundan sonra yapılabilecek bir şey yok demişler:

—Ne yapalım kendi düşen ağlamaz.

Sonbahar gelmiş iki dut elden ayaktan düşmüş. Zaten tek tük kalan yapraklarını da taşıyamaz olmuş dalları. Herkesten önce dökmüşler yapraklarını. Derken kış sırasını almış. Her yer beyazlara bürünmüş. Uykuya dalmış gibi görünen doğa hiç kimseye göstermediği kar altındaki faaliyetleri ile yine kendini bahara hazırlıyormuş. Herkesin bildiği anlamda ölü bir mevsim değilmiş kış. Evet, birçok şey uykuya yatarmış ama bu uyku sayesinde canlılar bahara daha dinç çıkar, böylece yazın da bol ürün verirlermiş.

Daha önce anlattığı hikâye veya anılarında sık sık Hüseyin'in soruları ile karşılaşan Ali Çavuş, bu kez torununun kendinden geçmiş bir halde öyküye kendisini iyice kaptırdığını hissetti. Hüseyin tek soru bile sormamıştı bugün.

Ali Çavuş, dikkati tekrar kendisine çekmek için torununa seslendi;

–Sen uykunu alamazsan ders dinleyebilir misin torunum?

–Doğru dede dinleyemem ve anlayamam, dedi Hüseyin. Ve ekledi: “Demek ki uyku ölüm değil, yeni bir güne hazırlık. Öyle değil mi?”

–Evet yavrum. İşte kış mevsiminin ölü gibi görülmesinin ardında yatan gerçek burada gizlidir. Aslında doğa da faaliyet hiç bitmez. Bittiğinde bil ki kıyamet günü gelmiş demektir. Neyse biz hikâyemize geri dönelim.

Daha sonra yanındaki matarasından bir yudum su içerek ağzının kuruluşunu gideren dede, hikâyeyi kaldığı yerden anlatmaya devam etti:

–Kış nihayet bitmiş ılık rüzgârlar karı eritmeye, eriyen kar da örtü altında yaptığı hazırlıkları insanlara bir bir göstermeye başlamış. Baharın dut yapraklarının açılmaya başlaması, havaların ısınacağı manasına gelirmiş. Dut ailesi yapraklarını açmaya başlamış. Geçen senenin çocukları toprağa kök atmışlar, birer birer filizlerini göstermeye başlamışlar güneşe. Ama asi aşklardan tık yokmuş. Genç evliler gerçekte ölü olmayan kış mevsiminde sonsuzluğa göçüp gitmişler sessiz sedasız. Dut ailesi bu duruma çok üzülmüş ama hayat devam ediyormuş. Toplanmışlar bir karar almışlar: Bu olaydan kimseye söz etmeyecekler, atalarının kararlarını aynen uygulamaya devam edeceklermiş. Töre sürmeliymiş. Tam kararı herkes onaylarken alakarganın bet sesi ortalığı yırtmış.

–Kırıkdölü yaşıyor!

–Kırıkdölü yaşıyooor...

Akdutla, Karadutun çocuğu toprağa kök atmış, filizi göğe yükselmeye başlamış. Su kanalının kıyısında bir başına hayata tutunmuş. Yıllar yılları kovalamış. Kırıkdölü ise serpilip büyümüş, meyve vermeye başlamış. Meyveleri ne akduta, nede karaduta benziyormuş. Meyvelerini uç kısımları hafif mor, içi de beyaz olduğundan insanlar ona ‘Aladut’ adını vermişler. Tadı ise ne akdut kadar tatlı, ne karadut gibi mayhoşmuş. İkisinin tam ortası bir görüntü ve lezzete sahipmiş. Alakarga ise onun en büyük dostu olarak daima yanında olmuş. Ömrünün sonuna kadar hep üstünde uçmuş, dallarına konmuş ve meyvelerinden beslenmiş Aladut’un.

“İşte o gün, bugün dut ailesi o yolda toplu halde yaşamaya devam ediyor” diyerek hikâyenin sonuna gelindiğini fark ettirdi torununa Ali Çavuş.

Hüseyin sordu dedesine “ Dede sen burayı gördün mü?”

Ali Çavuş: ‘Gördüm’ dedi torununa.

Hüseyin: Peki, Aladut hala sağ mı?

Dedesinin, “evet sağ” dediğini duyunca Hüseyin çok sevindi. Sevginin bir ürünüydü Aladut ve yaşıyordu. Sevgi hep yaşamalıydı.

Birden sevinçle koşmaya ve avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı herkes duysun diye:

–Aladut yaşıyooor!

–Aladut yaşıyoooooor...

–Sevginin çocuğu yaşıyooooooooor...